

تاثیر ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل

سینا زارع پور

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی دانشوران، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)

sina.zarepour@gmail.com

سوویل فرهادی اندرابی

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی دانشوران، تبریز، ایران

sevil.farhadii@gmail.com

چکیده

این پژوهش به بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل می‌پردازد. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی بوده و از بعد روش‌شناسی از نوع تحقیقات علی (پس رویدادی) می‌باشد. جامعه آماری پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد و با استفاده از روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک، ۱۱۹ شرکت به عنوان نمونه پژوهش انتخاب و در دوره‌ی زمانی بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ مورد تحقیق و بررسی قرار گرفتند. روش مورد استفاده جهت جمع‌آوری اطلاعات، کتابخانه‌ای بوده و برای آزمون فرضیه‌ی اول از رگرسیون چندگانه با الگوی داده‌های تابلویی و برای فرضیه‌ی دوم از رگرسیون لجستیک استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرسی تاثیر معکوس و معنادار دارد. همچنین تاثیر ارتباطات سیاسی بر انتخاب حسابرس مستقل معکوس و معنادار است.

واژه‌های کلیدی: ارتباطات سیاسی، حق الزحمه حسابرسی، انتخاب حسابرس مستقل

مقدمه

حامیان تغییر حسابرس بر این باورند که در صورت تغییر اجباری، حسابرسان در موقعیتی قرار می‌گیرند که خواهند توانست در مقابل فشارها و خواسته‌های مدیران مقاومت و قضاوت بی‌طرفانه‌تری را اعمال کنند. حضور طولانی مدت حسابرس در کنار صاحبکار، موجب ایجاد تمایلاتی برای حفظ و رعایت نظر مدیریت صاحبکار می‌شود؛ وضعیتی که استقلال و بی‌طرفی او را مخدوش می‌کند (رجبی، ۱۳۸۵). از طرفی قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی، از موضوع‌های موردعلاقه بسیاری از محققان حوزه حسابرسی است. برای بسیاری از صاحب‌کاران، هزینه حسابرسی رقمی درخور توجه است؛ اگرچه ممکن است در شرکت‌های بزرگ با حجم فروش و نقدینگی بالا و یا برخی شرکت‌های دولتی، توانایی پرداخت این هزینه به راحتی میسر باشد، ولی برای اکثر شرکت‌های تجاری کوچک یا آن‌هایی که از وضعیت مالی مناسبی برخوردار نیستند، این رقم هزینه می‌تواند بسیار بااهمیت و سنگین باشد؛ هزینه‌ای که در بیشتر مواقع ناگزیرند آن را پرداخت کنند؛ بنابراین، از منظر صاحب‌کار، با شناخت عوامل مؤثر بر میزان حق‌الزحمه حسابرسی و با کنترل این عوامل در داخل سازمان، می‌توان موجبات کاهش چنین هزینه‌ای را فراهم آورد. حسابرسان نیز با دانستن این عوامل می‌توانند خدمات خود را به شکل مناسبی قیمت‌گذاری کنند (حیدرپور و

جعفری، ۱۳۹۵). از سوی دیگر، شاخص ارتباطات سیاسی متغیری می‌باشد که با استفاده از ارتباطات سیاسی اندازه‌گیری می‌شود. این نسبت با توجه به متغیرهایی که در مطالعات اخیر مورد استفاده قرار گرفته اند برتری‌هایی دارد چراکه براساس اینکه آیا شرکت‌های دولتی و یا غیر دولتی از این امر پیروی می‌کنند اندازه‌گیری می‌شود (لین و سو^۱، ۲۰۰۸؛ پونست و همکاران^۲، ۲۰۱۰؛ چن و همکاران^۳، ۲۰۱۲). در ادبیات موجود مستند شده است که ارتباط سیاسی از طریق دسترسی آسان به منابع خارجی و قراردادهای مبتنی بر روابط، منابع ارزشمندی برای شرکت فراهم می‌کند و بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری اثر می‌گذارد (کلاسنس و همکاران^۴، ۲۰۰۸؛ هوستن و همکاران^۵، ۲۰۱۴؛ پیوتروسکی و ژانگ^۶، ۲۰۱۴). ارتباطات سیاسی در تخصیص وام‌های بانکی شرکت‌ها نقش بسزایی دارد، براساس شواهد بدست آمده شرکت‌های دولتی ارتباطات سیاسی را ترجیح می‌دهند (فیرث و همکاران^۷، ۲۰۰۷). ارتباط سیاسی، سودهای چشمگیری را به شرکت‌ها ارائه می‌کند، اثبات شده‌است که شرکت‌های سیاسی وقتی که با مشکلات مالی مواجه می‌شوند نسبت به شرکت‌های غیر مرتب‌مشتبه بیشتر احتمال دارد به ضمانت آزاد شوند (فاکسیو^۸، ۲۰۰۶). با توجه به مراتب فوق و اثرات ارتباطات سیاسی در شرکت‌ها و تصمیم‌گیری‌های آنها، این پژوهش درصدد پاسخ به این سوال است که ارتباطات سیاسی چه تاثیری در انتخاب حسابرس و حق الزحمه حسابرسی دارد؟

مبانی نظری پژوهش

ارتباطات سیاسی

نظریه اقتصاد سیاسی از نیمه دوم قرن بیستم با گسترش و نفوذ مکتب لیبرالیسم وارد متون اقتصادی جهان شد این نظریه نه تنها مورد توجه اقتصاددانان و سیاست‌مداران واقع شده است بلکه جامعه‌شناسان نیز آثاری در بسط و توضیح این نظریه ارائه داده‌اند. بر اساس این نظریه اقتصاد و سیاست تاثیر متقابل بر یکدیگر دارند این به این معناست که فعالیت و تصمیم‌گیری‌های سیاسی تاثیر متقابل بر یکدیگر دارند. این به این معناست که فعالیت و تصمیم‌گیری‌های سیاسی تاثیر مستقیم و غیر مستقیم بر فعالیت‌های اقتصادی و برعکس دارند (مهدی فرد و رویایی، ۱۳۹۴). به اعتقاد فیسمن^۹ (۲۰۰۱) روابط سیاسی در مقایسه با پایه‌های اقتصادی شرکت، عامل اصلی سودآوری شرکت در کشورهای آسیای شرقی و در حال توسعه است، او معتقد است که عایدات شرکت حتی دارای روابط سیاسی به طور گسترده تحت تاثیر تصمیمات دولتی قرار دارد، که علایق آنها را مورد توجه قرار می‌دهد. در شرکت‌های دارای روابط سیاسی دسترسی به منابع سرمایه‌بستگی به سود گزارش شده ندارد، زیرا روابط سیاسی منجر به دسترسی آسان به اعتبار و منابع سرمایه از بانک‌های تحت تملک دولت می‌گردد (بوباکری و دیگران^{۱۰}، ۲۰۱۲). نشانه‌های مدیریت سیاسی شرکت‌های عبارتند از وجود اعضای هیئت مدیره وابسته به دولت، مجلس و مانند این نوع نهادهای سیاسی، یا وجود سهامدار عمده (دارای حداقل ده درصد سهام دارای حق رای) دولتی و شبه دولتی. این متغیر با

¹ Lin & Su

² Poncet et al

³ Chen et al

⁴ Claessens & et al

⁵ Houston & et al

⁶ Piotroski & Zhang

⁷ Firth et al

⁸ Faccio et al

⁹ Fisman

¹⁰ Boubakri et al

بررسی دقیق یادداشت های همراه صورت های مالی و گزارش هیئت مدیره به مجمع عمومی از طریق شناسایی مدیرعامل، اعضای هیئت مدیره، سهامداران عمده، اشخاص وابسته و اشخاص در تعامل با شرکت های نمونه به انحراف گوناگون صورت پذیرفت (لی و وانگ^{۱۱}، ۲۰۱۶). یکی دیگر از معیار هایی که در تحقیقات اخیر برای اندازه گیری ارتباط سیاسی مورد استفاده قرار گرفته است، معیار بدهی بلند مدت می باشد. مطالعات متعدد مانند (فان و همکاران^{۱۲}، ۲۰۰۸ و فان و وانگ^{۱۳}، ۲۰۰۶) نشان داده است که ارتباط سیاسی بیشتر شرکت ها باعث می شود تا فرصت دسترسی شرکت ها به منابع بلند مدت و کم هزینه تر فراهم شود و در نتیجه در شرکت های با ارتباط سیاسی بالاتر، نسبت بدهی های بلندمدت بیشتر گردد (لین و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۵).

حق الزحمه حسابرسی

حق الزحمه حسابرسی باید بر اساس مدت زمان لازم برای اجرای عملیات حسابرسی تعیین شود. در یک بازار رقابتی برای خدمات حسابرسی، حق الزحمه اضافی دریافتی به وسیله حسابرس به علت استفاده بهینه از زمان برای انجام خدمات اعتباردهی است. تکمیل سریع عملیات حسابرسی ممکن است هزینه بیشتری در برداشته باشد. زیرا، حسابرسان درگیر فعالیت هایی مانند اضافه کاری یا افزایش هزینه فرصت حسابرسی می شوند. با این وجود، دیدگاه متفاوتی وجود دارد که بر اساس آن حق الزحمه حسابرسی با تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی رابطه مثبت دارد. زیرا، با افزایش حق الزحمه میزان آزمون های محتوای حسابرسی نیز افزایش می یابد هم چنین، رابطه با کارمندان ارشد یا مذاکره با مدیریت درباره نتیجه کار حسابرسی نیز افزایش می یابد (واعظ و احمدی، ۱۳۹۳).

انتخاب حسابرس

سازمان حسابرسی در ایران به عنوان یک موسسه حسابرسی دولتی به ارائه خدمات حرفه ای حسابرسی می پردازد و به نسبت سایر مؤسسات حسابرسی، از حجم صاحب کاران بالاتری برخوردار است. به علاوه به واسطه ساختار دولتی و انتخاب قهری، این سازمان در پذیرش کار و تعیین حق الزحمه خدمات حرفه ای از حاشیه امنیتی برخوردار است که توانسته در عرصه رقابت با سایر مؤسسات غیردولتی جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص دهد. بنابراین انتظار می رود این سازمان، همانند چهار موسسه بزرگ حسابرسی دنیا که به نسبت سایر رقبا در عرصه بین المللی دارای صرفی در حق الزحمه خدمات حرفه ای می باشند، در بازار خدمات حسابرسی در ایران به نسبت رقبا حق الزحمه بیشتری دریافت نماید (رجبی و خشویی، ۱۳۸۷). در بیشتر کشورها، انتخاب حسابرس مستقل به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی سهامداران صورت می گیرد. در کشورهایی که قوانین مدرن تری دارند، کمیته حسابرسی صاحب کار حسابرس مستقل را انتخاب می کند؛ اما در گزارش کمیته بلو ریبون^{۱۵} (۱۹۹۹) اعلام شد علی رغم تأکید بر نقش بیشتر کمیته حسابرسی صاحب کار در انتخاب یا تعویض حسابرسان، همچنان در کشور آمریکا مدیریت صاحب کار نقش مهمی در انتخاب یا کنار گذاری حسابرسان مستقل ایفا می کند. اگر مدیریت صورت های مالی را بر اساس اصول متداول حسابداری تهیه نکند و از حسابرس بخواهد که این عدم رعایت را گزارش نکند، در چنین

¹¹ Li & Wang

¹² Fan et al

¹³ Fan & Wang

¹⁴ Lin et al

¹⁵ Blue Ribbon committee

شرایطی، حسابرس باید میان پذیرش خواسته‌های نامعقول مدیریت یا حفظ استقلال خود یکی را انتخاب کند. در صورت عدم پذیرش درخواست مدیریت، ممکن است مدیریت فشارهای لازم را برای تغییر حسابرس یا تغییر نرخ‌های حق الزحمه حسابرسی اعمال کند (سجادی و ابراهیمی مند، ۱۳۸۳).

پیشینه پژوهش

مالول و همکاران^{۱۶} (۲۰۱۸) تأثیر ارتباطات سیاسی بر عملکرد و ارزش شرکت‌های تونسی را بررسی کردند. بر اساس نتایج به دست آمده، ارتباطات سیاسی موجب بهبود عملکرد و ارزش شرکت می‌شود. در واقع سرمایه‌گذاران به دلیل کسب منافع بیشتر، به سرمایه‌گذاری در شرکت‌هایی با ارتباطات سیاسی بالا تمایل نشان می‌دهند.

سعید و همکاران^{۱۷} (۲۰۱۶) تأثیر ارتباطات سیاسی بر عملکرد شرکت را بررسی کردند. نتایج آنها نشان داد که بین ارتباطات سیاسی و عملکرد شرکت، رابطه منفی وجود دارد. آنها دریافتند که عملکرد شرکت‌های سیاسی بر اساس شاخص‌های بازده دارایی و بازده حقوق صاحبان سهام به ترتیب حدود ۱۷ و ۱۵ درصد کمتر از عملکرد شرکت‌های غیرسیاسی است. بوبکری و دیگران (۲۰۱۲) به بررسی تأثیر روابط سیاسی بر روی عملکرد شرکت و تصمیمات تامین مالی پرداختند. آنها یافتند که اول شرکت‌ها بعد از برقراری روابط سیاسی عملکرد خود را بهبود بخشیده و بدهی خود را افزایش می‌دهند. دوم روابط سیاسی همبستگی قوی با تغییر در اهرم و عملکرد عملیاتی دارد. سوم شرکت‌های دارای روابط سیاسی به منابع اعتباری دسترسی آسانتری دارند.

بطیار (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی رابطه بین قدرت مدیرعامل و انتخاب حسابرس در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری این پژوهش شامل ۱۵۱ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از پژوهش نشان‌دهنده آن است که بین قدرت مدیرعامل و انتخاب حسابرس رابطه منفی معنادار وجود دارد.

بادآور نهندی و تقی زاده خانقاه (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد و عملکرد شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۵ پرداختند و نمونه‌ی آنها متشکل از ۱۱۰ شرکت بود نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد تأثیر مثبتی داشته و بر عملکرد شرکت تأثیر منفی می‌گذارد.

احمدی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان تأثیر عدم تقارن اطلاعاتی و کیفیت ارقام تعهدی بر حق الزحمه حسابرسی نشان دادند که بین عدم تقارن اطلاعاتی و حق الزحمه‌ی حسابرسی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع تحقیقات کاربردی است. پژوهش کاربردی، پژوهشی است که نظریه‌ها، قانونمندی‌ها، اصول و فنون را برای حل مسایل واقعی به کار می‌گیرد. در این پژوهش تأثیر ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل بررسی می‌شود. بنابراین نتایج این پژوهش می‌تواند در تدوین قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد. همچنین این پژوهش از نوع تحقیقات همبستگی است، زیرا این پژوهش به دنبال یافتن ارتباط بین چندین متغیر است.

¹⁶ Maaloul et al

¹⁷ Saeed et al

روش شناسی پژوهش حاضر از نوع پس رویدادی می‌باشد، بدین معنی که انجام پژوهش براساس اطلاعات گذشته انجام می‌شود.

جامعه‌ی آماری

جامعه آماری مورد بررسی در این پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و دوره مورد بررسی نیز سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ می‌باشد. در این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که دارای ویژگی‌های زیر بوده، به عنوان نمونه انتخاب خواهند شد:

- به دلیل افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
 - شرکت‌های مورد نظر جزو بانکها و واسطه‌گری مالی، لیزینگ، هلدینگ و سرمایه‌گذاری به علت ماهیت و نوع فعالیت این گروه از شرکتها متفاوت است، نباشند.
 - معاملات سهام شرکتها به طور مداوم در بورس اوراق بهادار صورت گرفته باشد و توقف معاملاتی بیش از ۳ ماه در مورد سهام یاد شده اتفاق نیفتاده باشد.
 - شرکتها نایستی سال مالی خود را در طی دوره‌های مورد نظر تغییر داده باشد.
 - اطلاعات مالی شرکت‌های مورد بررسی به منظور استخراج داده‌های مورد نیاز در دسترس باشد.
 - شرکت‌های مورد بررسی در بازه زمانی پژوهش از بورس خارج نشده باشد.
- در این پژوهش از روش حذف سیستماتیک برای رسیدن به نمونه استفاده شده است و با اعمال محدودیت‌های فوق در نهایت ۱۱۹ طبق جدول زیر به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند.

فرضیه‌ها

۱. ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرس تاثیر دارد.
۲. ارتباطات سیاسی بر انتخاب حسابرس مستقل تاثیر دارد.

مدل رگرسیونی

با توجه به فرضیه‌های تحقیق، مدل‌های آزمون فرضیات بصورت زیر ارائه می‌شوند:

$$\text{audit Fees} = \beta_0 + \beta_1 \text{pclon} + \beta_2 \text{cfo} + \beta_3 \text{lev} + \beta_4 \text{size} + \beta_5 \text{loss} + U$$

$$\text{Auditor Choice} = \beta_0 + \beta_1 \text{pclon} + \beta_2 \text{cfo} + \beta_3 \text{lev} + \beta_4 \text{size} + \beta_5 \text{loss} + U$$

تعریف عملیاتی متغیرها

(الف) متغیر مستقل: ارتباطات سیاسی با نماد (*pclon*)

چند معیار به روش تاپسیس و وزن‌دهی به روش آنتروپی تعیین شدند. برای تفکیک شرکت‌های سیاسی و غیرسیاسی، از متغیرهای هزینه‌های سیاسی (فاسیو و همکاران، ۲۰۰۶) به شرح زیر استفاده شده است: (بادآور نهندی و تقی‌زاده خانقاه، ۱۳۹۷).

ارزش بازار سهام: هر چه ارزش بازار سهام بیشتر باشد، احتمال ارتباطات سیاسی بیشتر است.

ارزش دفتری دارایی‌ها: هر چه ارزش دفتری دارایی‌ها بیشتر باشد، احتمال ارتباطات سیاسی بیشتر است. مالیات بر درآمد: براساس تئوری هزینه سیاسی، هر چه مالیات بر درآمد بیشتر باشد، احتمال ارتباطات سیاسی بیشتر است (ارتباط با وزارت اقتصاد).

جمع فروش صادراتی: هر چه فروش صادراتی بیشتر باشد، احتمال ارتباطات سیاسی بیشتر است (ارتباط با وزارت صنعت، معدن و تجارت).

رتبه بالاتر شرکت‌ها از مجموعه عوامل فوق، بیانگر ارتباطات گسترده‌تر و سیاسی بودن شرکت‌ها است. اساس این روش بر این مفهوم استوار است که گزینه انتخابی باید کمترین فاصله را با راه حل ایده‌آل مثبت (شاخص سود) و بیشترین فاصله را با ایده‌آل منفی (شاخص هزینه) داشته باشد.

ماتریس تصمیم برای تفکیک شرکت‌های سیاسی و غیرسیاسی در روش تاپسیس در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: ماتریس تصمیم برای تفکیک شرکت‌های سیاسی و غیر سیاسی

شرکت‌ها در هر سال / متغیرها	ارزش بازار	دارایی‌ها	مالیات بر درآمد	فروش صادراتی
$X1$	$X11$	$X12$	$X13$	$X1m$
$X2$	$X21$	$X22$	$X23$	$X2m$
.
.
Xn	$Xn1$	$Xn2$	$Xn3$	Xnm

در این ماتریس، شاخصی که دارای مطلوبیت یکنواخت افزایشی (جنبه مثبت) است، شاخص سود نامیده می‌شود و شاخصی که مطلوبیت یکنواخت کاهشی (جنبه منفی) دارد، شاخص هزینه است. در این پژوهش مطابق جدول ۱، شاخص‌های تفکیک شرکت‌های دارای تعاملات سیاسی گسترده با دولت، از مطلوبیت یکنواخت افزایشی (جنبه مثبت) برخوردارند، بنابراین شاخص سود به حساب می‌آیند. همچنین، از آنجا که شاخص‌ها برای تصمیم‌گیرنده اهمیت یکسانی ندارند، نخست وزن شاخص‌ها بر اساس روش آنترپی شانون به دست آمد و پس از آن به الگوریتم تاپسیس وارد شدند.

برای محاسبه وزن شاخص‌ها ابتدا ماتریس تصمیم‌گیری مطابق جدول ۱ تشکیل می‌شود. در این جدول $X_{i,j}$ ارزش شاخص‌های متناسب با هر گزینه است. برای اجرای فرآیند یک آنترپی ابتدا $P_{i,j}$ را متناسب با رابطه ۱ محاسبه می‌شود.

$$P_{i,j} = \frac{X_{i,j}}{\sum_{i=1}^m X_{i,j}}; \forall i,j \quad \text{رابطه ۱}$$

مرحله دوم، محاسبه شاخص عدم اطمینان است. برای این منظور ابتدا ارزشی به نام E_j به صورت رابطه ۲ محاسبه می‌شود، سپس عدم اطمینان با درجه انحراف d_i که بیان می‌کند شاخص مربوطه چه میزان اطلاعات مفید برای تصمیم‌گیری در اختیار تصمیم‌گیرنده قرار می‌دهد، به دست می‌آید. این عدم اطمینان به کمک رابطه ۳ محاسبه می‌شود.

$$E_j = -k \sum_{i=1}^m (P_{i,j} \times \ln P_{i,j}); \forall i,j, k; k = \frac{1}{\ln m} \quad \text{رابطه ۲}$$

$$d_j = 1 - E_j; \forall j \quad \text{رابطه ۳}$$

در نهایت وزن شاخص‌ها مطابق رابطه ۴ محاسبه می‌شود.

$$W_j = \frac{d_j}{\sum_{i=1}^n d_j} \quad \text{رابطه ۴}$$

در صورتی که تصمیم‌گیرنده از قبل وزن خاصی λ_j را برای شاخص در نظر گرفته باشد، وزن جدید W'_j به صورت رابطه ۵ محاسبه می‌شود.

$$W_j' = \frac{\lambda_j W_j}{\sum_{j=1}^n \lambda_j W_j} \quad \text{رابطه ۵}$$

برای رتبه‌بندی به روش تاپسیس، در گام اول ماتریس تصمیم نرمال شده محاسبه می‌شود؛ در گام دوم ماتریس تصمیم نرمال موزون به دست می‌آید؛ در گام سوم راه حل ایده‌آل مثبت و راه حل ایده‌آل منفی تعیین می‌شود؛ گام چهارم بدست آوردن میزان فاصله هر گزینه با ایده‌آل‌های مثبت و منفی است؛ در گام پنجم نزدیکی نسبی گزینه به راه حل ایده‌آل تعیین شده و در گام ششم گزینه‌ها رتبه‌بندی می‌شوند.

بعد از اینکه شرکت‌های نمونه از طریق الگوی تصمیم‌گیری چند معیاره به روش تاپسیس و وزن دهی به روش آنتروپی اندازه‌گیری و رتبه‌بندی شدند، در دو دسته جای گرفتند. دسته‌ای که از رتبه بالاتری داشت (پنجک اول)، شرکت‌های دارای ارتباطات گسترده سیاسی نام گرفت و به آن‌ها عدد ۱ اختصاص یافت و دسته‌ای که کمترین رتبه را کسب کرد (پنجک دوم) الی (پنجم)، شرکت‌های دارای ارتباطات محدود سیاسی شناسایی شد و به آن‌ها صفر تعلق گرفت. رتبه‌بندی گزینه‌ها به ترتیب ارجحیت و براساس نزدیکی نسبی به راه حل ایده‌آل صورت گرفت. گزینه مطلوب گزینه‌ای است که از لحاظ نسبی، نزدیکی بیشتری به راه‌حل ایده‌آل داشته باشد.

متغیرهای وابسته

(ب) حق الزحمه حسابرسی با نماد (*Audit Fee*)

بیانگر لگاریتم حق الزحمه حسابرسی می‌باشد که از یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی می‌توان استخراج نمود.

(ج) انتخاب حسابرس مستقل با نماد (*Auditor Choice*)

چنانچه حسابرس مستقل شرکتی، از حساب‌رسان رتبه الف باشد، برابر با یک، وگرنه برابر با صفر خواهد بود.

متغیرهای کنترلی

جریان نقد عملیاتی با نماد (*cfo*): از نسبت جریان نقد وجوه عملیاتی به جمع کل دارایی‌ها اندازه‌گیری شده است.

اهرم مالی با نماد (*lev*): این متغیر از نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها اندازه‌گیری شده است.

اندازه شرکت با نماد (*Size*): این متغیر با استفاده از لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها اندازه‌گیری شده است.

زیان ده بودن شرکت با نماد (*loss*): چنانچه شرکت زیان داشته باشد برابر با یک وگرنه برابر با صفر خواهد بود.

یافته‌های پژوهش

به‌منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها و تجزیه و تحلیل دقیق آن‌ها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. جدول (۲)، آمار توصیفی داده‌های مربوط به متغیرهای مورد استفاده در تحقیق را نشان می‌دهد. آمار توصیفی مربوط به ۱۱۹ شرکت نمونه طی دوره زمانی ۸ ساله (۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶) می‌باشد. نتایج تحلیل توصیفی داده‌ها را می‌توان در قالب موارد زیر خلاصه نمود:

در جدول (۲) مقدار میانگین برای متغیر اهرم مالی برابر با (۰/۵۶) می‌باشد که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. مقدار انحراف معیار برای اندازه شرکت برابر با ۱,۵۳۵ و برای اهرم مالی برابر است با ۰,۱۹ می‌باشد که نشان

می‌دهد این دو متغیر به ترتیب دارای بیشترین و کمترین انحراف معیار هستند. کمترین مقدار برای حق الزحمه حسابرسی برابر با ۱,۲۴۲ و بیشتر مقدار برابر با ۳,۷۵۶ می‌باشد.

جدول ۲: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
حق الزحمه حسابرسی	۹۵۲	۲,۴۴۹	۰,۳۵۸	۱,۲۴۲	۳,۷۵۶
جریان نقد عملیاتی	۹۵۲	۰,۱۶۶	۰,۱۹۲	-۰,۶۱۱	۰,۹۸۵
اهرم مالی	۹۵۲	۰,۵۶۴	۰,۱۹	۰,۰۹	۰,۹۱۲
اندازه شرکت	۹۵۲	۱۳,۹۷۴	۱,۵۳۵	۱۰,۵۰۴	۱۹,۱۴۹

توزیع فراوانی

متغیرهای کیفی متغیرهایی مجازی هستند که عدد صفر یا یک را برمی‌دارند. در پژوهش حاضر نیز، چون متغیرهای ارتباطات سیاسی، انتخاب حسابرس مستقل و زیانده بودن متغیر کیفی هستند جدول توزیع فراوانی آن‌ها بدین صورت است: همان‌طور که در جدول (۳) قابل مشاهده است، جمع کل شرکت - سال‌های مورد بررسی برابر با ۹۵۲ می‌باشد که تعداد ۱۹۱ شرکت - سال معادل ۲۰ درصد دارای ارتباطات سیاسی هستند.

جدول ۳: توزیع فراوانی متغیر ارتباطات سیاسی

شرح	فراوانی	درصد فراوانی
۰	۷۶۱	۷۹,۹۴
۱	۱۹۱	۲۰,۰۶
جمع کل	۹۵۲	۱۰۰

طبق جدول (۴)، جمع کل شرکت - سال‌های مورد بررسی برابر با ۹۵۲ می‌باشد که تعداد ۳۷۴ شرکت - سال معادل ۳۹ درصد شرکتها از موسسات رتبه الف جهت حسابرسی صورتهای مالی استفاده کرده اند.

جدول ۴: توزیع فراوانی متغیر انتخاب حسابرس مستقل

شرح	فراوانی	درصد فراوانی
۰	۵۷۸	۶۰,۷۱
۱	۳۷۴	۳۹,۲۹
جمع کل	۹۵۲	۱۰۰

طبق جدول (۵)، جمع کل شرکت - سال‌های مورد بررسی برابر با ۹۵۲ می‌باشد که تعداد ۱۰۱ شرکت - سال معادل ۱۰ درصد شرکتها زیان ده بوده‌اند.

جدول ۵: توزیع فراوانی متغیر زیان ده بودن شرکت

شرح	فراوانی	درصد فراوانی
۰	۸۵۱	۸۹,۳۹
۱	۱۰۱	۱۰,۶۱
جمع کل	۹۵۲	۱۰۰

آزمون نرمال بودن

نرمال بودن متغیرها (به خصوص متغیر وابسته در مدل های رگرسیونی)، شرط اولیه انجام کلیه آزمون های پارامتریک می باشد. با استفاده از آزمون شاپیرو فرانسیا نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است که نتایج این آزمون بدین شرح است:

طبق نتایج آزمون شاپیرو فرانسیا (جدول ۶) مشاهده می شود متغیرهای پژوهش از توزیع نرمال برخوردار نیستند. لازم به توضیح است که در جدول ۱۳ آزمون جارک-برا برای بررسی نرمال بودن جملات اخلاص انجام شده است که نتایج نشان می دهد خطاهای باقی مانده نرمال هستند.

جدول ۵: نتایج آزمون شاپیرو فرانسیا

نام متغیر	تعداد مشاهدات	معناداری شاپیرو فرانسیا	نتیجه
حق الزحمه حسابرسی	۹۵۲	۰,۰۰۰۱	توزیع نرمال ندارد
جریان نقد عملیاتی	۹۵۲	۰,۰۰۰۱	توزیع نرمال ندارد
اهرم مالی	۹۵۲	۰,۰۰۰۱	توزیع نرمال ندارد
اندازه شرکت	۹۵۲	۰,۰۰۰۱	توزیع نرمال ندارد

آزمون مانایی

یکی از شرایط اولیه قبل از برآورد مدل، بررسی مانایی متغیرها می باشد. در این پژوهش برای بررسی وجود ریشه واحد در داده های پانل از آزمون هاریس استفاده شده است که نتایج آن به صورت جدول شماره ۷، به صورت زیر می باشد:

با توجه به جدول ۷، مشاهده می شود که سطح معنی داری متغیرها کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر مانا بودن متغیرها است.

جدول ۷: آزمون مانایی (هاریس) برای متغیرهای پژوهش

نام متغیر	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
حق الزحمه حسابرسی	-۱۰,۲۳۹	۰,۰۰۰۰	مانا است
جریان نقد عملیاتی	-۱۹,۶۶۸	۰,۰۰۰۰	مانا است
اهرم مالی	-۱۳,۱۸۴	۰,۰۰۰۰	مانا است
اندازه شرکت	-۲۴,۹۱۷	۰,۰۰۰۰	مانا است

آزمون F لیمر (چاو) و آزمون هاسمن برای فرضیه اول

با توجه به جدول ۸، چون سطح معناداری آزمون اف لیمر در مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد است، از این رو داده‌های تابلویی (پانل دیتا) در مقابل داده‌های تلفیقی (پول) مورد پذیرش قرار می‌گیرند. همچنین چون سطح معناداری آزمون هاسمن در مدل کمتر از ۵ درصد است بنابراین بیانگر اثرات ثابت می‌باشند.

جدول ۸: نتایج آزمون چاو و هاسمن

آزمون فرضیه	آزمون				فرضیه	
	هاسمن		اف لیمر			
	سطح معنی داری	میزان آماره	سطح معنی داری	میزان آماره		
اثرات ثابت	داده‌های تابلویی	۰,۰۰۲۶	۱۸,۲۷	۰,۰۰۰۰	۹,۵	فرضیه اول

آزمون ناهمسانی واریانس

اگر خطاهای رگرسیون ناهمسان باشند اما محقق بدون در نظر گرفتن این موضوع به فرایند برآورد و استنباط ادامه دهد در این حالت، انحراف معیار می‌تواند اشتباه باشد و بنابراین هرگونه استنباطی که صورت گرفته، می‌تواند گمراه‌کننده باشد بنابراین از آزمون والد تعدیل شده برای بررسی ناهمسانی واریانس جملات اخلاص استفاده شده است. با توجه به جدول ۹، نشان می‌دهد که سطح معنی داری آزمون والد تعدیل شده کمتر از ۵ درصد می‌باشد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلاص می‌باشد. که این مشکل در تخمین نهایی مدل با روش وزن دهی به داده‌ها از طریق دستور GLS رفع گردیده است.

جدول ۹: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

نتیجه	سطح معنی داری	آماره آزمون	مدل های پژوهش
وجود ناهمسانی واریانس	۰,۰۰۰۰	۳۳۲۵۱,۷۳	فرضیه (مدل) اول

آزمون خودهمبستگی

مقادیری که متغیرهای توضیحی در مدل به خود می‌گیرند تصادفی هستند، بنابراین مقادیر خطا نیز باید در کل تصادفی باشند. یعنی بین مقادیر جملات خطا همبستگی و ترتیب خاصی وجود نداشته باشد و در طول زمان به‌طور منظم تغییر نکند زیرا اگر چنین باشد، تغییرات جملات خطا تصادفی نبوده و به مقادیر متغیرهای توضیحی وابسته خواهد بود. همبستگی بین مقادیر خطا ممکن است در بین سال‌های مختلف و یا در بین مقاطع مختلف وجود داشته باشد (بنی مهد و همکاران، ۱۳۹۵). با توجه به نتایج جدول شماره ۱۰، مشاهده می‌شود که سطح معناداری والد ریج برای مدل بیشتر از ۵ درصد بوده و بیانگر عدم وجود خودهمبستگی سریالی در مدل می‌باشد.

جدول ۱۰: نتایج آزمون خودهمبستگی سریالی

نتیجه	سطح معنی داری	آماره آزمون	مدل های پژوهش
عدم وجود خودهمبستگی سریالی	۰,۱۰۱	۲,۷۳۲	فرضیه (مدل) اول

آزمون هم خطی

اگر آماره آزمون VIF به یک نزدیک بود نشان دهنده عدم وجود هم خطی است. به عنوان یک قاعده تجربی مقدار VIF بزرگتر از ۱۰ باشد هم خطی چندگانه بالا می باشد (سوری، ۱۳۹۰). با توجه به نتایج جدول شماره ۱۱، مشاهده می شود مقادیر عامل تورم واریانس کمتر از عدد ۱۰ می باشد که بیانگر عدم وجود هم خطی می باشد.

جدول ۱۱: آزمون هم خطی متغیرها (فرضیه مدل) پژوهش

نام متغیر	VIF	$1/VIF$
ارتباطات سیاسی	۱,۱۳	۰,۸۸۷
جریان نقد عملیاتی	۱,۰۷	۰,۹۳
اهرم مالی	۱,۰۷	۰,۹۳۲
اندازه شرکت	۱,۰۳	۰,۹۶۸
زیان ده بودن شرکت	۱,۰۰	۰,۹۹۹
نتیجه	هم خطی وجود ندارد	

تخمین نهایی مدل

• آزمون فرضیه اول

فرضیه اول بیان می دارد: ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرس تاثیر دارد. طبق نتایج جدول (۱۲)، مشاهده می شود که ارتباطات سیاسی دارای ضریب منفی و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد می توان گفت که ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرس تاثیر معکوس و معنادار دارد و فرضیه اول مورد پذیرش قرار می گیرد ضریب تعیین برابر با ۷۲ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۷۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۶۲۸,۶۵ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است.

جدول ۱۲: تخمین نهایی مدل رگرسیونی اول

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره Z	سطح معناداری
ارتباطات سیاسی	-۰,۰۶۳	۰,۰۱۶	-۳,۷۳	۰,۰۰۰
جریان نقد عملیاتی	-۰,۱۱۳	۰,۰۳۷	-۳,۰۰	۰,۰۰۳
اهرم مالی	۰,۲۴۱	۰,۰۴۲	۵,۶۷	۰,۰۰۰
اندازه شرکت	۰,۱۶۴	۰,۰۰۷	۲۲,۹۷	۰,۰۰۰
زیان ده بودن شرکت	۰,۰۲۲	۰,۰۱۸	۱,۲۴	۰,۲۱۴
عرض از مبدأ	۰,۰۴۴	۰,۱۰۱	۰,۴۴	۰,۶۵۹
سایر آماره های اطلاعاتی				
ضریب تعیین	۷۲ درصد			
آماره والد و معناداری آن	۶۲۸,۶۵ (۰,۰۰۰۰)			

آزمون نرمال بودن باقی مانده ها

با توجه به جدول (۱۳) سطح معناداری آزمون بیشتر از ۵ درصد است از این رو می‌توان گفت که متغیر جملات اخلاقی از توزیع نرمال برخوردار هستند.

جدول ۱۳: نتایج آزمون جارک-برا (فرضیه مدل) پژوهش

نام مدل	تعداد مشاهدات	معناداری جارک-برا	نتیجه
مدل فرضیه اول	۹۸۵	۰,۳۱۸	توزیع نرمال دارد

• آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم بیان می‌دارد: ارتباطات سیاسی بر انتخاب حسابرس مستقل تاثیر دارد. نتایج جدول (۱۴) نشان می‌دهد که متغیر ارتباطات سیاسی با ضریب (-۰,۲۰۹) و معنی‌داری (۰,۰۰۰) رابطه معناداری با انتخاب حسابرس مستقل دارد و فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته می‌شود. متغیرهای کنترلی اهرم مالی، اندازه شرکت و جریان نقد عملیاتی دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد هستند از این رو رابطه مستقیم و معناداری با متغیر وابسته دارند ولی متغیر کنترلی زیانده بودن شرکت دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد است از این رو رابطه معناداری با متغیر وابسته ندارد. ضریب مک فادن برابر با ۲۹ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۲۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره LR برابر با ۳۷۶,۸۳ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد از این رو می‌توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است.

جدول ۱۴: نتیجه آزمون فرضیه فرعی هشتم (با الگوی لاجیت)

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره z	سطح معناداری
ارتباطات سیاسی	-۰,۲۰۹	۰,۰۵۹	-۳,۵۵	۰,۰۰۰
جریان نقد عملیاتی	۳,۴۳۴	۰,۴۹۷	۶,۹	۰,۰۰۰
اهرم مالی	۰,۹۴۶	۰,۴۷۴	۲,۰۰	۰,۰۴۶
اندازه شرکت	۳,۷۷	۰,۳۱۶	۱۱,۹۳	۰,۰۰۰
زیان ده بودن شرکت	-۰,۰۷۶	۰,۲۶۹	-۰,۲۸	۰,۷۷۸
عرض از مبدأ	۰,۷۳۳	۰,۸۱	۰,۹۱	۰,۳۶۵
سایر آماره های اطلاعاتی				
ضریب مک فادن	۲۹ درصد			
آماره LR و معناداری آن	۳۷۶,۸۳ (۰,۰۰۰۰)			

برازش مطلوبیت مدل رگرسیونی

در جدول (۱۵) چون سطح معناداری آزمون هاسمر - لمشو برای مدل فرضیه دوم پژوهش بیش از ۵ درصد می‌باشد بیانگر برازش مطلوب مدل می‌باشد.

جدول ۱۵: نتایج آزمون هاسمر لمشو و آندروز برای مدل رگرسیونی پژوهش

نام آزمون	مقدار آماره آزمون	سطح معناداری آزمون
هاسمر لمشو	۹,۹۳	۰,۲۶۹۸

تشخیص درصد صحت پیش‌بینی مدل

یکی دیگر از معیارهای نیکویی برازش که آن نیز صرفاً برای مدل‌های لاجیت و پرابیت کاربرد دارد، درصد صحت پیش‌بینی است.

در جدول (۱۶) مشاهده می‌شود که درصد صحت پیش‌بینی مدل بیش از ۵۰ درصد می‌باشد.

جدول ۱۶: درصد‌های صحت پیش‌بینی مدل‌ها

نام مدل	نام متغیر	پیش‌بینی کل
مدل فرضیه دوم	انتخاب حسابرس مستقل	۷۷,۷۳ درصد

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش به بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ی زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ پرداخته شد. در این راستا ارتباطات سیاسی، حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل به طور خاص به عنوان متغیرهای پژوهش در نظر گرفته شدند. در پژوهش حاضر با توجه به نتایج حاصل از تخمین نهایی فرضیه اول پژوهش می‌توان گفت که ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرسی تاثیر معکوس و معنادار به لحاظ آماری وجود دارد. طبق فرضیه دوم می‌توان گفت که ارتباطات سیاسی بر انتخاب حسابرس مستقل تاثیر معکوس و معنادار به لحاظ آماری دارد در راستای نتایج حاصل از پژوهش به تحلیل‌گران پیشنهاد می‌گردد که در تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌های خود، تاثیر ارتباطات سیاسی بر حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل را مدنظر قرار دهند و به این مسأله توجه کنند که اگر شرکت دارای ارتباطات سیاسی باشد حق الزحمه حسابرسی کاهش می‌یابد. به مالکان و سهامداران نهادی شرکت‌هایی که دارای ارتباطات سیاسی هستند پیشنهاد می‌شود تصمیماتی اتخاذ کنند که جهت داشتن کیفیت حسابرسی بالا، از موسسات رتبه الف جهت انجام حسابرسی صورتهای مالی استفاده کنند. برای پژوهشگران و دانشجویان نیز پیشنهاد می‌شود رابطه بین ارتباطات سیاسی با حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل را با تاکید بر نقش تعدیل‌کنندگی چرخه عمر شرکت انجام دهند و همچنین پیشنهاد می‌شود تاثیر حاکمیت شرکتی بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و حق الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل انجام دهند.

منابع

- ✓ احمدی، محمدرمضان، قلمبر، محمدحسین، علایی شینی، افسانه، (۱۳۹۴)، بررسی تاثیر عدم تقارن اطلاعاتی و کیفیت ارقام تعهدی بر حق الزحمه‌ی حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ✓ بادآور نهندی، یونس، تقی زاده خانقاه، وحید، (۱۳۹۷)، تاثیر ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد و عملکرد شرکت، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، مقاله ۱، دوره ۲۵، شماره ۲، صص ۱۸۱-۱۹۸.

- ✓ بطیار، محمدرضا، (۱۳۹۷)، بررسی رابطه بین قدرت مدیر عامل و انتخاب حسابرس در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت مالی، موسسه آموزش عالی حکیم جرجانی.
- ✓ بنی مهد، بهمن، عربی، مهدی، حسن پور، شیوا، (۱۳۹۵)، اشتباهات رایج در پژوهش‌های تجربی حسابداری، مجله علمی پژوهشی دانش حسابداری مالی، مقاله ۲، شماره ۱، صص ۲۱-۴۵.
- ✓ حیدرپور، فرزانه، جعفری، یعقوب، (۱۳۹۵)، تاثیر ساختار بازار محصول بر هزینه‌های حسابرسی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۸، شماره ۳۰، صص ۱۰۳-۱۱۸.
- ✓ رجبی، روح الله، محمدی خشویی، حمزه، (۱۳۸۷)، هزینه‌های نمایندگی و قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی مستقل، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۵، شماره ۵۳، صص ۳۵-۵۲.
- ✓ رجبی، روح اله، (۱۳۸۵)، چالش‌های تعویض حسابرس، مجله حسابدار رسمی، شماره ۸ و ۹، صص ۵۳-۶۲.
- ✓ سجادی، سیدحسین، ابراهیمی‌مند، مهدی، (۱۳۸۳)، عوامل کاهنده استقلال حسابرس مستقل، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، مقاله ۵، دوره ۱۲، شماره ۲ - شماره پیاپی ۴۴۱، صص ۶۱-۸۰.
- ✓ سوری، علی، (۱۳۹۰)، اقتصاد سنجی: همراه با کاربرد نرم افزار *Eviews 7*، فرهنگ شناسی، صص ۱-۲۷۸.
- ✓ مهدی فرد، محمدرضا، رویایی، رمضانعلی، (۱۳۹۴)، مدیریت سیاسی و قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار: آزمون نظریه اقتصاد سیاسی، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، مقاله ۲، دوره ۸، شماره ۲۵، صص ۱۹-۲۸.
- ✓ واعظ، سیدعلی، احمدی، رؤیا، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین دو عامل حق‌الزحمه حسابرسی و تغییر حسابرس با تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی شرکت‌های دارویی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه حسابداری سلامت، سال سوم، شماره ۲، صص ۷۷-۹۵.
- ✓ *Blue Ribbon Committee (BRC). (1999). Report and Recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees. Stamford, CT: BRC.*
- ✓ *Boubakri, N., Guedhami, O., Mishra, D., Saffar, W. (2012). Political connections and the cost of equity capital. Journal of Corporate Finance, 18 (3): 541-559.*
- ✓ *Chen, S., Wang, K., & Li, X. (2012). Product market competition, ultimate controlling structure and related party transactions. China Journal of Accounting Research, 5, 293-306.*
- ✓ *Claessens, S., Feijen, E., Laeven, L., (2008). Political connections and preferential access to finance: The role of campaign contributions. Journal of Financial Economics, 88 (3), 554-580.*
- ✓ *Faccio, M., (2006), Politically connected firms, The American Economic Review 96, 369-386.*
- ✓ *Faccio, Mara, Ronald Masulis, and John McConnell, (2006), "Political Connections and Corporate Bailouts", Journal of Finance 61(6), PP. 2597-2635.*
- ✓ *Fan, G., & Wang, X. (2006). Marketization index for China's provinces. China: National Economic Research Institute.*
- ✓ *Fan, Ying, Yue-Jun Zhang, Hsien- Tang Tsai, and Yi- Ming Wei., (2008). "Estimating Value at Risk of Crude Oil Price and its Spillover Effect Using the GED-GARCH Approach". Energy Economics, No 30*
- ✓ *Firth, M., Fung, P. M., & Rui, O. M. (2007). Ownership, two-tier board structure, and the informativeness of earnings—Evidence from China. Journal of accounting and public policy. 26 (4): 463-496.*

- ✓ Fisman, R (2001). *Estimating the value of political connections. The American Economic Review*. 91, 1095-1102.
- ✓ Houston, J., Jiang, L., Lin, C., Ma, Y. (2014). *Political connections and the cost of bank loans. Journal of Accounting Research*, 52(1), 193-243.
- ✓ Lee, W. & Wang, L. (2016). *Do political connections affect stock price crash risk? Firm-level evidence from China. Review of Quantitative Finance and Accounting*, 1, 1-34.
- ✓ Lin, C., and D. Su, (2008), *Industrial diversification, partial privatization and firm valuation: evidence from publicly listed firms in China, Journal of Corporate Finance* 14, 405–417.
- ✓ Lin, K. J., Karim, E. K. & Carter, C. (2015). *why does China's stock market have highly synchronous stock price movements? An information supply perspective Advances in Accounting*, 31 (1), 68 -7.
- ✓ Maaloul, A., Chakroun, R., Yahyaoui, S. (2018). *The effect of political connections on companies' performance and value: Evidence from Tunisian companies after the revolution. Journal of Accounting in Emerging Economies*, 8 (2), 185-204.
- ✓ Piotroski, J., Zhang, T. (2014). *Politicians and the IPO decision: The impact of impending political promotions on IPO activity in China. Journal of Financial Economics*, 111 (1), 111-136.
- ✓ Poncet, S., W. Steingress, and H. Vandenbussche, (2010), *Financial constraints in China: firm-level evidence, China Economic Review* 21, 411–422.
- ✓ Saeed, A., Belghitr, Y., Clark, E. (2016). *Do political connections affect firm performance? evidence from a developing country. Journal Emerging Markets Finance and Trade*, 52(8), 1879-1891.